

PSİKANALİZ BULUŞMALARI **11**

*kadınlar
erkekler*

BAĞLAM

Bağlam Yayınları 457
Psikanaliz Buluşmaları - 11
Kadınlar Erkekler
ISBN 978-605-9911-50-4

Kadınlar Erkekler
Yayına Hazırlayan: Ayça Gürdal Küey
Yayın Kurulu: Ayça Gürdal Küey, Tevfika İkiz, M. Levent Kayaalp,
Talat Parman, Elda Abrevaya, Raşit Tükel

Kadınlar Erkekler dosyası, İstanbul Psikanaliz Derneği tarafından
7-8 Kasım 2014 tarihinde düzenlenen *Kadınlar Erkekler* başlıklı
İstanbul Psikanaliz Buluşmaları toplantı metinlerinden oluşmuştur.

Birinci Basım: Mayıs 2019
Kitap Tasarımı: Canan Suner
Baskı: Umut Kağıtçılık Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
Fatih Cad. Yüksek Sok. No: 11/1 Başakhan Merter/İstanbul

Yayınevi Sertifika Numarası: 11081
Matbaa Sertifika Numarası: 22826

BAĞLAM YAYINCILIK Hobyar Mah. Narlıbahçe Sok. No: 9/3 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (0212) 513 59 68 / 244 41 60 Tel-Faks: (0212) 243 17 27
Web: www.baglam.com e-mail: baglam@baglam.com

SUNUŞ

-8 Kasım 2014 tarihlerinde gerçekleştirdiğimiz 16. Uluslararası İstanbul Psikanaliz Buluşmaları'nın konusunu “Kadınlar Erkekler” olarak belirlemiştik. Bu iki sözcüğün arasına virgül ya da ‘ve’ bağlacı eklememiştik. Böylelikle daha önceki toplantılarımızdan farklı olarak bu “ikisi”ni birliktelikleriyle, yanyana duruşlarıyla aşkları, cinsellikleri, harekete geçen dürtüleri, affektleri, serüvenleri ile ele almak istemiştik. Bir anlamda dünyamızın en bilinen ama bir yandan da en karmaşık meselesini iki gün boyunca tartışmıştık.

Daha önceki toplantılarımızda kadınlık, erkeklik, kadınsı (*Le féminine*), erkeksi (*Le masculin*) konularını çokça başlığımıza taşımıştık; her iki cinsiyette kadınsıyı, erkeksiye ve tabii ki ruhsal biseksüaliteyi ve eşcinsellikleri ele almıştık. Baharlık kitap dizimiz *Psikanaliz Yazıların*ın kimi sayılarını yine bu temalara ayırmıştık. Bu toplantımızda ise bir araya gelen kadını, erkeği ve bu birlikteliği psikanaliz açısından düşünmeyi hedefliyorduk. Konu çok ilgi görmüş ve o güne dek düzenlediğimiz en yoğun katılımlı Psikanaliz Buluşmaları'nı gerçekleştirmiştik.

Toplantı sırasında *Düş/Düşün* kitap dizimizde yayınlanan iki yeni kitap da tema ile bağlantılı olarak okuyucularla buluşmuştu: Talat Parman'ın Türkçe'ye kazandırdığı J-B. Pontalis'in *O Kadınlar* adlı kitabı ve Levent Mete'nin Türkçe'ye kazandırdığı Jacqueline Godfrind'in *Kadınlık Kadınlara Nasıl Gelir?* adlı kitabı; kitap dizimizdeki kadınlık temalı yayınların yanında yerlerini almışlardı.

Bugünlerde, değişen dünya ile birlikte değişen cinsellikler üzerine düşünmek gündemimize girerken; 2014'de iki gün boyunca tartıştığımız konferans metinlerini, *Psikanaliz Buluşmaları* kitap dizimizin onbirincisi olarak sizlere sunuyoruz.

AYÇA GÜRDAL KÜEY

İçindekiler

sunuş | 5
AYÇA GÜRDAL KÜEY

neden her şeye rağmen heteroseksüellik? | 9
JACQUES ANDRÉ / ÇEVİREN: ÖZEN ALEMDAR

aşk üzerine diyaloglar | 25
ELDA ABREVAYA

ve tabii ki aşk | 33
AYÇA GÜRDAL KÜEY

kadınlar ve erkekler arasında tuhaf bir birleşme | 43
ISÉE BERNATEAU / ÇEVİREN: A. ELİF YAVUZ – TALAT PARMAN

babalık işlevi ve erkeksilik | 59
BERNARD PENOT / ÇEVİREN: PERGE AKGÜN

kadınlar ve erkeklerin arkadaşlığı | 69
PEYKAN GÖKALP

değişen cinsellik, değişen aşk ilişkileri | 75
ZEHRA KARABURÇAK ÜNSAL

bir yaz gecesi rüyası ya da erdemle kırbaçlanan kadın | 89
DİDEM AKSÜT DÖNMEZ

tuhaf yansımalar: sanatta kadınlık ve erkeklik halleri | 105
FERHAN ÖZENEN

tuhaf bir kadın'dan “kalan” | 107
HÜLYA BAY

tuval bedenler | 119
PINAR KANLIKILIÇER

kentini yaratmak | 131
EVREM TİLKİ

neden her Şeye rağmen heteroseksüellik? erkek sözleri

JACQUES ANDRÉ

ÇEVİREN: ÖZEN ALEMDAR

Kadınlar, erkekler... Bu soruya giriş yaparken, uzun zaman kadınlık üzerine düşüncelere öncelik verdim. Bu bir erkek psikanalist olarak, benim için en tekinsiz, en yabancı, en baştan çıkarıcı oldu. Bugün soruyu öteki yakadan ele alacağım. Daha tanıdık gözükken erkeklerin sözlerinden.

Öncelikli olarak, insan cinselliğinin tarih öncesi kökenlerine kısa bir geri dönüş yapalım. Her Őey başladığında, insan denen bu primat bir kaç milyon yıl yaşındaydı. Tarihöncesi uzmanlarını takip edecek olursak (Andre Leroi-Gourhan'dan Jean-Paul Demoule'ye kadar^{1,2}), bu Őey Őüphesiz 500000 ile 100000 arasında gerçekleşmiş olmalıdır ve Neandertal insanını ilgilendirdiği kadar *homo sapiens*'i de ilgilendirmektedir. İnsan cinselliği içgüdüsel ve üremeye dayanan amacından ayrılmış; tüm diğer özgürlüklerin kurucusu ve bilinmeyene açılan kapı olan ilk özgürlüğünü edinmiştir. Nasıl ve neden? Birincil sahne karşı-sındaki meraklı çocuk sorularımızın yanıtız kalma Őansı yüksektir. Bununla beraber, kesin olan bir Őey varsa o da, beynin bu işin içinde olduğudur. Olanlar kafanın içinde olup bitmektedir. İnsanlaşmanın hikayesi, serebralizasyonun hikayesi ile karışır. Dik duruşun elde edilmesi tamamlandığında, beyin kitlesinde hayvanlarda eşdeğeri

¹ A. Leroi-Gourhan, *Les Religions de la Préhistoire* (Tarihöncesi Dinler), PUF, Paris, 1964.

² J-P. Demoule, *La Naissance de la Figure* (Figürün Doğuşu), Hazan, Paris, 2007.

olmayan bir gelişme sağlanmış olur. Cinselliğin özgürlüğüne kavuşması, büyük olasılıkla, telaffuz edilen dilin ve o dilin sağladığı simgesel etkinliğin edinilmesiyle çağdaştır. 500000 ile 100000 arasında, insan öncelikle ölülerine, onlara bir mezar yaparak, dikkatini verir ve kızışma dönemi dışında, hazzı için çiftleşmeye başlar. Kızışma dönemi de, en azından kokusal olarak, gösterişsizce yumurtlama dönemi haline gelir. Ölüleri ile ilgilenmenin ya da herhangi bir yerde ve herhangi bir zamanda çiftleşmenin, ne birey ne de tür için bir faydası vardır. Birçok mağarada hem ayılar hem de insanlar ikamet etmiştir. Tarihöncesi uzmanına, insanoğlunun buradan geçtiğinin tartışmasız kanıtını veren *yararsız* bir nesnenin keşfidir, örneğin bir taş üzerine çizilmiş bir işaret gibi. Yararsızlık insanın onurudur.

Doğal cinsellik yoktur, doğa karşıtı cinsellik de yoktur. İnsan cinselliğinin *doğası değişmiştir* [de-naturée]. Doğa, erinlik zamanında yeneden yüzeye çıktığında, çocuksu tarafından mayınlanmış bir tarlada tökezler. Doğası değişmiş demek ayarı bozulmuş demek değildir; ancak artık içgüdüntün kontrol etmediğini şimdi kurum, *socius* yüklenmektedir. Hiçbir toplum yoktur ki zorunlu olunan, izin verilen ve yasaklanan arasındaki sınır çizgilerini çizmesin.

İnsan cinselliğinin doğuşunda, kadın oldukça özgül bir konumda bulunmaktadır. İçgüdüsel ile cinsel, onun bedeninde [birbirinden] ayrışır. Kadın, kızışma dönemi dışında, cinsel eyleme razı olan tek dişi memelidir. Bu anlamda, kadın, hem muammanın mükemmel bir temsilcisi (cinsel eğer artık içgüdüsel amacı ile tanımlanmıyorsa, ne anlama gelmektedir?) hem de kontrol edilecek beden haline gelmiştir. Erkek hakimiyeti de, eski çağlara uzanmaktadır, cinsellik politikaları cinsellik ile aynı yaşıdır. Bu alandaki ilk belgeler, figürün ilk doğduğu resim ve heykeller ne yazık ki çok yakın bir zamandan kalmadır ve 35000 yıl öncesine aittirler. Bunlarda, erkek, görece olarak ihmal edilmiş olarak gözüktür. Resmi ya da heykeli yapılan bir kadındır, hatta bir kadından da azıdır, yüzü yoktur. Öte yandan ölçüsüz bir biçimi vardır, göğüsleri, kalçaları ve özellikle de vulvası, ki sıklıkla tek çizilen de budur. Leroi-Gourhan'ın da belirttiği gibi bu kadın temsilleri ya da onun cinsiyetinin temsilleri anatomik gerçekliğe cevap vermemektedirler, tıpkı Picasso'nun kadınlarının modern Fransız kadını-